

Анатолій Кирилович Мартинюк

Регіональні диригентсько-хорові школи в Україні: порівняльний аналіз

УДК 78.087.67:7.03(477)

DOI [https://](https://doi.org/10.24195/artstudies.2023-1.7)

doi.org/10.24195/artstudies.2023-1.7

Анатолій Кирилович Мартинюк
кандидат мистецтвознавства, доктор
педагогічних наук, доцент,
професор кафедри мистецьких
дисциплін і методик навчання
Університет Григорія Сковороди
в Переяславі
ORCID: 0000-0003-2553-8598

Дослідження присвячене порівняльному аналізу регіональних диригентсько-хорових шкіл в Україні. Мета статті полягає в узагальненні спільних та відмінних рис мистецького буття регіональних диригентсько-хорових шкіл України ХХ – початку ХХІ ст. Пріоритетними методами дослідження є: регіональний мистецтвознавчий – для виявлення специфіки перебігу мистецьких процесів у регіонах України; компаративний мистецтвознавчий – для виявлення доцентрових та відцентрових тенденцій, спільних та відмінних рис виконавських традицій, художньо-ментальних особливостей регіональних диригентсько-хорових шкіл; моделювання – для модельного прогнозування буття регіональних диригентсько-хорових шкіл ХХ – початку ХХІ ст. Висвітлено особливості функціонування Львівської, Одеської, Київської та Харківської диригентсько-хорових шкіл як найбільш потужних презентантів хорового мистецтва регіонів України. Відзначено контекстуальні зв'язки регіональних диригентсько-хорових шкіл першої половини ХХ ст. із суспільними тенденціями національного руху. Наголошено на позитивній динаміці розвитку професійного хорового виконавства та аматорського хорового співу в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Простежено новітні тенденції національної диригентсько-хорової школи в аспекті її входження до європейського соціокультурного простору. Розкрито самотні ознаки регіональних диригентсько-хорових шкіл у трансляції комунікативних традицій. Окреслено самотні риси хорового мислення у творчій діяльності регіональних диригентсько-хорових шкіл. Виявлено основні вектори діяльності митців як ознаки самотності шкіл. Простежено репертуарні тенденції та стилеві константи музично-виконавської діяльності шкіл як віддзеркалення регіональних художньо-ментальних особливостей.

Ключові слова: регіональна диригентсько-хорова школа, порівняльний аналіз, хорове виконавство, виконавське музикознавство, диригентсько-хорова освіта, хорове мислення, інтерпретація хорової музики, комунікативні традиції, художньо-ментальні особливості.

Постановка проблеми. У сучасному мистецтвознавстві великого значення набуває наукове осмислення феномену регіональних диригентсько-хорових шкіл ХХ – початку ХХІ століть, які в означений період виразно сприяють розвитку національного хорового мистецтва. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю порівняльного вивчення, наукового аналізу та обґрунтування особливостей Львівської, Одеської, Київської та Харківської диригентсько-хорових шкіл.

Огляд літератури. Культурологічна та мистецтвознавча компаративістика є актуальним дослідницьким напрямом, який дає змогу ефективно порівнювати різноманітні явища та об'єкти культури й мистецтва. Проблеми визначення предметної наповненості культурологічної компаративістики досліджувала П. Герчанівська (Герчанівська, 2015). Л. Кияновська актуалізувала питання порівняльного музикознавства у контексті музичної антропології (Кияновська, 2019). Питання інтеграції компаративістики з музично-вербальною еміненцією вивчала О. Фрайт (Фрайт, 2021). Проблеми хорової культури як виконавського явища узагальнювала О. Батовська (Батовська, 2017). Р. Кундис розкрив сутність поняття школи як художнього напрямку, течії, особливого типу комунікації у виконавстві, частини культурного простору

певної історичної епохи (Кундис, 2019). Ж. Деду-сенко наголосила на діахронічному принципі співіснування локальних виконавських шкіл та накопичення історичних змін у бутті культурної традиції (Дедусенко, 2000). Як транслятор комплексу знань та операційних навичок, які спонукають учнів до самостійної наукової діяльності, школу інтерпретує Н. Гуральник (Гуральник, 2007). Самобутність Київської хорової школи детально розкрито А. Лашенком (Лашенко, 2007).

Мета статті – узагальнити спільні та відмінні риси мистецького буття регіональних диригентсько-хорових шкіл України ХХ – початку ХХІ ст.

Методологія дослідження. У ході дослідження були застосовані наукові підходи, зокрема компаративний, який надав можливість аналізувати мистецькі явища, та історичний, активізація потенціалу якого дала змогу спостерігати розвиток регіональних диригентсько-хорових шкіл у синхронії.

Пріоритетними методами дослідження є: регіональний мистецтвознавчий – для виявлення специфіки перебігу мистецьких процесів у регіонах України; компаративний мистецтвознавчий – для виявлення доцентрових та відцентрових тенденцій, спільних та відмінних рис виконавських традицій, художньо-ментальних особливостей регіональних диригентсько-хорових шкіл;

моделювання – для модельного прогнозування буття регіональних диригентсько-хорових шкіл ХХ – початку ХХІ ст.

Результати та їх обговорення. Українська диригентсько-хорова школа належить до унікальних мистецьких та освітніх феноменів національної культури. Методологічним підґрунтям для її розвитку у ХХ – на початку ХХІ ст. стала взаємодія низки історичних, соціокультурних, художньо-естетичних та освітніх чинників. Національна диригентсько-хорова школа на різних етапах свого буття історично, географічно та інституційно локалізована у всіх регіонах, охоплює великі території Західної, Південної, Центральної, Східної України.

Еволюція феномену виявляє контекстуальні зв'язки зі зростанням на початку ХХ ст. національної самосвідомості, помітним розгортанням суспільного руху до об'єднання Західної та Східної України, боротьбою за досягнення незалежності і створення власної держави. У першій половині ХХ ст. фундатори диригентсько-хорової школи (К. Стеценко, М. Леонтович, О. Кошиць, Б. Яворський, Г. Верьовка, К. Греченко, З. Заграничний, О. Перунов) позитивно вплинули на розвиток диригентсько-хорової справи в широкому географічному ареалі, сформували її естетичні засади. Соціокультурні зміни в країні увиразнили регіональну самобутність хорових середовищ та їхніх традицій у сфері виконавства та музичної педагогіки, сформованих здебільшого в театральних концертних та освітніх установах. У цей час відбувається формування нової генерації хорових диригентів та педагогів, започатковано ґрунтовні наукові студії з диригентсько-хорової проблематики. Нами представлено Львівську, Одеську, Київську, Харківську регіональні диригентсько-хорові школи як найбільш потужні презентанти шкіл великих регіонів України.

У другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. збільшується кількість осередків диригентсько-хорової освіти, простежується позитивна динаміка розвитку професійного хорового мистецтва та аматорського хорового руху, відбувається поглиблення зв'язку композиторської та диригентсько-хорової школи, утверджується регіональна естетика академічного хорового виконання, відроджуються традиції українського духовного співу. Поглиблюється інноваційний складник у змісті хорового навчання та виховання, увиразнюється тенденція до фундаментальних наукових досліджень, відбувається формування виконавського музикознавства як окремої галузі наукових знань, розширюється проблематика наукових студій щодо вивчення теорії й практики диригентсько-хорової школи; отримує позитивну динаміку розвиток наукової музично-педагогічної думки у різних регіонах країни. Спостерігаються відчутні зміни на теренах аматорського хорового руху – від втрати його масовості

до утвердження низки виконавських моделей хорового колективу та розширення їх типології й стилістики.

Із 1991 р. Україна стверджується як незалежна держава у контексті наближення до європейської моделі розвитку суспільства. На перетині ХХ–ХХІ ст. відбувається реформування національної диригентсько-хорової освіти з погляду її інтеграції з європейськими освітніми традиціями, спостерігається поглиблення наукового складника в галузі диригентсько-хорового мистецтва, увиразнюється виняткова культуротворча місія хорового виконавства. У законах України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017) визначено пріоритети загальної та мистецької освіти, її спрямованість на формування цінностей національної культури.

На початку ХХІ ст. більш глибокою стає взаємодія регіональних шкіл, відбувається осягнення національної єдності диригентсько-хорової школи в контексті її входження до європейського та світового соціокультурного простору, продукування мистецьких та педагогічних цінностей нового змістовного наповнення. Плідну творчу діяльність зі створення, привласнення, поширення мистецько-педагогічних цінностей школи здійснює велика плеяда хорових диригентів та науковців, представників різних поколінь, що утворює складну амбівалентну цілісність національної школи. Відбувається розширення соціокультурної місії знаних хорових диригентів, виявляються нові обрії їх самореалізації та діяльності у вищих органах державного управління культури та освіти, сфері міжнародної дипломатії (В. Рожок, О. Бенч, О. Васюта, Г. Карась) тощо. Вагому роль для розвитку сучасного хорового мистецтва та педагогіки відіграє видатний композитор Л. Дичко.

Музично-виконавська та педагогічна діяльність митців різних поколінь регіональних диригентсько-хорових шкіл виявляє спрямованість на утвердження національної самосвідомості, прагнення до консолідації українського суспільства, пропаганду української ідеї саме через самовираження у хоровій культурі, яка впродовж століть є однією з визначальних художніх традицій. Провідною для всіх поколінь представників є мотиваційна спрямованість на творчу взаємодію з традиціями національної хорової культури і педагогіки. Усе вище викладене ілюструє доцентрові та відцентрові тенденції мистецького буття регіональних диригентсько-хорових шкіл ХХ – початку ХХІ ст.

Образність та художня стилістика української хорової музики, виконавське втілення якої є основним вектором творчої діяльності хорових колективів, відбивають глибинні ментальні ознаки та світоглядні уявлення нашого народу. Вона відтворює основні віхи його історичного минулого та реалії сучасного буття, внутрішній духовний світ наших співвітчизників, єднання людини з природою; такі

риси українців, як поетичність, любов до Бога і Батьківщини; утверджує ідеали добра, злагоди, краси; відображає картини українського життя та ін. Самобутні виконавські інтерпретації представників усіх регіональних шкіл виявляють прагнення щодо розкриття сутнісних ознак національного світогляду, які становлять метаідею художньої образності творів духовної (канти, хоріві концерти, літургії), світської (хорові п'єси, цикли, кантати, ораторії) музики. Вагомим складником національної школи є хорова Шевченкіана, у якій надзвичайно багатогранно представлена художня картина світу в уяві нашого народу.

Вивчення та виконавська інтерпретація автентичної української пісенної творчості в художньому опрацюванні для хору, осягнення хорової музики неофольклорного напрямку стають важливим джерелом для формування основних принципів музичного мислення. Широкий вектор музично-просвітницької та культурницької діяльності вирізняє представників різних поколінь хорових диригентів і педагогів. Це засвідчують життєписи відомих персоналій хорової культури, а також створені ними мистецькі й педагогічні цінності.

Представники різних поколінь Львівської, Одеської, Київської, Харківської регіональних диригентсько-хорових шкіл є відомими виконавцями-диригентами, керівниками художніх колективів у філармоніях, освітніх закладах, музичних товариствах просвітницького спрямування, організаторами фестивалів та інших мистецьких і наукових проєктів. Багато з них керували й керують низкою професійних, аматорських та навчальних колективів (М. Колесса, Є. Вахняк, В. Василевич, С. Дацюк, К. Пігров, Д. Загрецький, Г. Ліознов, В. Газінський, С. Дорогий, В. Іконник, Є. Бондар, Г. Шпак, М. Леонтович, К. Стеценко, О. Кошиць, Н. Городовенко, Г. Верьовка, П. Муравський, М. Кречко, А. Авдієвський, Є. Савчук, М. Гобдич, О. Перунов, К. Греченко, З. Заграничний, Є. Мариківський, Є. Конопльова, Ю. Кулик, В. Палкін, Т. Смирнова, С. Прокопов, Н. Белік-Золотарьова, В. Ірха, І. Заболотний та ін.).

Вражає продуктивність педагогічної діяльності українських хорових диригентів, передусім М. Колесси, Є. Вахняка, М. Анківа, С. Прокоп'яка, К. Пігорова, В. Базилевич, Г. Верьовки, О. Тимошенка, К. Греченка, З. Заграничного, О. Перунова, Ю. Кулика, В. Палкіна та ін. Деякими диригентами пріоритет надавався саме педагогічній діяльності (Є. Скрипчинська, А. Мірошникова, І. Гулеско).

Важливим вектором творчої діяльності диригентів регіональних хорових шкіл є сприяння розвитку творчості композиторів на теренах свого краю, вони є її першими інтерпретаторами. Митці активно пропагують музичну спадщину регіону минулих епох та прагнуть якомога глибше досягнути пісенні та музично-інструментальні стилі. Їм

притаманна співпраця зі спільнотами різних національностей, презентація хорових регіональних традицій на всеукраїнських, а національних – на міжнародних фестивалях та конкурсах.

Таким чином, спільні ознаки функціонування регіональних диригентсько-хорових шкіл простежувалися в усвідомленні митцями виняткової значущості хорової культури в житті українського народу, розкритті його ментальних рис та світогляду в художній образності та стилістиці хорових творів; осягненні змісту національного музичного мислення через інтонаційну сферу української пісенної автентичної творчості; розширенні меж культуротворчості хорових диригентів, педагогів; вагомих здобутках виконавської та педагогічної діяльності, подвижницькій праці в регіонах на засадах історично сформованих регіональних та національних виконавсько-педагогічних цінностях.

Самобутні ознаки регіональних диригентсько-хорових шкіл виявляються у сфері функціонування регіональних комунікативних традицій. Так, пріоритетність техніки як підґрунтя диригентської майстерності та глибоке осягнення художньої образності й музичної драматургії творів щодо втілення комунікативної моделі диригент-колектив у Львівській школі були провідними у її лідера М. Колесси та широкого кола його учнів і послідовників (В. Василевич, Є. Вахняк, С. Прокоп'як, Ю. Луців, М. Гамкало, І. Бермес, С. Дацюк, М. Олексійчук та ін.). Усебічне й ґрунтовне осмислення та інтерпретація духовної й світської хорової музики, глибокі контекстуальні зв'язки естетики церковного та світського хорового співу, досконалість опрацювання усіх елементів хорової звучності вирізняли Одеську школу та її фундатора К. Пігорова, наповнилося новими рисами в наступні десятиліття (Д. Загрецький, Г. Ліознов, А. Авдієвський, В. Іконник, С. Дорогий, П. Ніколаєнко, Ж. Дебела, В. Газінський, Л. Бутенко, О. Вацек, Г. Шпак, Є. Бондар та ін.).

Опора на засади хорової естетики М. Лисенка, виконавське прочитання національної хорової класики, хорової Шевченкіани, поглиблення наукових основ хорового виконавства та педагогіки, розширення спектру методологічних підходів до творчого виконавського процесу притаманні представникам Київської хорової школи: О. Кошицю, Г. Верьовці, Л. Венедиктову, М. Кречку, П. Муравському, Є. Савчуку, М. Гобдичу та ін. Спрямованість на традиції української культури і педагогіки, досвід Слобожанщини в галузі хорового мистецтва та освіти, ґрунтовне розроблення методологічних засад хорової освіти вирізняють Харківську хорову школу в таких персоналіях, як К. Греченко, О. Перунов, З. Заграничний, Є. Мариківський, Є. Конопльова, Ю. Кулик, В. Палкін, Т. Смирнова, С. Прокопов, О. Батовська, І. Гулеско, В. Ірха, А. Соколова, Н. Белік-Золотарьова та ін.

Хорове мислення у функціонуванні регіональних диригентсько-хорових шкіл вирізняється самобутніми рисами. У галузі музично-виконавської діяльності та музичної педагогіки основним вектором вважається інтерпретація тієї частини української хорової музики, яка віддзеркалює особливості регіональної автентичної пісенності та музичного стилю, що проявилось у Львівській школі в інтонаційній вишуканості як відбитку плюралізму фольклорних джерел Західної України; Одеській – у широкому спектрі інтонаційної палітри як віддзеркалення поліетнічності Південного регіону; Київській – в інтонаційному поєднанні різних видів фактури; Харківській – у домінуванні ліричної образності як естетичної ознаки пісенного модусу Слобожанщини.

Викликають інтерес у контексті порівняльного аналізу регіональних диригентсько-хорових шкіл як складової частини соціокультурного простору країни діяльнісні пріоритети майстрів. Зокрема, у Львівській школі спостерігаємо такі домінанти, як тісна інтеграція хорового та оперно-симфонічного диригування, диригентсько-хорова освіта, регентська справа, хорове аранжування, композиція, виконавське музикознавство. Одеській школі притаманні синкретизм світської та духовної естетики хорового співу; педагогічна діяльність; оперне, камерне, дитяче хорове виконавство; композиторська та поетична творчість, музикознавчі студії. Київську школу вирізняють такі вектори діяльності митців, як поєднання виконавської та композиторської активності, тісний зв'язок музичної та диригентсько-хорової освіти, упровадження інноваційних підходів в освітній процес, етномузикологічна спрямованість музикознавчих студій. У Харківській школі відбувається виразний синтез диригентсько-хорової та композиторської діяльності, отримує розвиток практика хорового аранжування, формуються концептуальні засади диригентсько-хорової педагогіки й виконавського музикознавства, обґрунтовуються естетичні засади професійного та аматорського хорового співу. Отже, усе викладене вище конкретизує спільні та відмінні риси виконавських традицій регіональних диригентсько-хорових шкіл.

Наступний рівень порівняння, який викликає інтерес, – регіональні художньо-ментальні особливості шкіл, що проявляється через процес виконавсько-педагогічної діяльності представників. Так, адепти Львівської школи самовиразилися в інтерпретації хорової музики Західного регіону. В історію української музики назавжди увійшло довершене виконавське прочитання кантати-симфонії «Кавказ» С. Людкевича, творів кантатно-ораторіального жанру українських та європейських композиторів минулого та сучасності. Зазначимо ґрунтовне розроблення та впровадження в освітній процес теоретичних засад хорового та оркестрового дири-

гування. Одеській школі притаманні: естетична цілісність церковної та світської хорової культури, інтерпретація класичної хорової спадщини з домінуванням світоглядної проблематики, спрямованість до прочитання крупних форм хорової спадщини, рефлексія щодо регентського досвіду в системі підготовки хорових диригентів. Художньо-ментальні особливості Київської школи сконцентрувалися навколо осягнення широкого масиву духовного та світського хорового доробку різних століть, створення еталонних інтерпретацій хорової Лисенкіани та послідовників класика української музичної традиції, спрямованості до культури хорових проєктів, наукового складника педагогічної галузі. Харківська школа на художньо-ментальному рівні визначилася через художньо-образну широту виконавської естетики різних за типами хорових колективів, новації у царині регіональної хорової творчості, функціонування самобутніх шкіл хорового аранжування та соціокультурної трансмісії результатів їхньої діяльності, наповненості диригентсько-хорової освіти інноватикою.

Розглянуті порівняльні аспекти розвитку регіональних диригентсько-хорових шкіл призводять до узагальнюючих думок про глобалізаційний зміст культури в контексті сучасного диригентсько-хорового мистецтва з метою прогнозування його подальшої еволюції, яку ми сприймаємо у взаємодії регіонального, галузевого, загальнонаціонального та міжнародного рівнів.

Регіональний рівень буття диригентсько-хорових шкіл, на нашу думку, у майбутньому виявить низку змістовних векторів. Зокрема, відбудеться зростання вмотивованості українських митців-диригентів до продукування та трансмісії наступним поколінням високого рівня художніх надбань. Зростатиме процес усвідомлення творчою особистістю себе в аксіосфері диригентсько-хорового культуротворення. Більш потужним виявить себе наукове обґрунтування самобутності регіональної диригентсько-хорової школи. Передбачається впровадження хорової естетики регіонів до загальнонаціонального мистецького контексту.

Галузевий рівень буття диригентсько-хорових шкіл, на нашу думку, отримує відбиток у зростанні інтересу до збереження української диригентсько-хорової традиції як мистецького доробку суспільства. Відбудеться суттєве змістовне оновлення інформаційно-пізнавального поля у царині еволюції диригентсько-хорового мистецтва. Наукові студії диригентів-педагогів стануть підґрунтям для впровадження новітніх підходів до змісту диригентсько-хорової освіти. Більш глибоким стане синтез мистецької та педагогічної галузей як віддзеркалення потужного наукового потенціалу шкіл.

Загальнонаціональний рівень буття диригентсько-хорових шкіл буде характеризуватися подальшим примноженням їхнього мистецького досвіду,

упровадженням інноваційних моделей творчої діяльності лідерів та послідовників, зростанням комунікативної активності митців. Відбудеться поглиблення наукових студій щодо осмислення традицій українського хорового мистецтва в контексті світоглядних уявлень сучасного суспільства. Хорова естетика буде збагачуватися новими художніми ідеями та мати своїм підґрунтям інноваційний досвід виконавського втілення хорової музики XXI ст. Передбачається розширення векторів музично-виконавської діяльності хорових диригентів у художніх колективах різного типу.

Міжнародний рівень буття диригентсько-хорових шкіл у майбутньому опиратиметься на досвід міжнародної співпраці в галузях культури та мистецтва. Стане більш виразним осмислення українською диригентсько-хоровою школою національних моделей функціонування хорового мистецтва різних країн. У галузі виконавського музикознавства українська диригентсько-хорова школа набуде нових рис як результат заглибленого вивчення світової наукової думки. Стане більш глибоким засвоєння еталонів виконавської інтерпретації хорової музики колективами різних країн світу.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, підсумовуючи результати вивчення, наукового аналізу та обґрунтування особливостей Львівської, Одеської, Київської та Харківської диригентсько-хорових шкіл, можна стверджувати наявність доцентрових та відцентрових тенденцій їхнього мистецького буття, спільність та відмінність рис виконавських традицій, художньо-ментальних особливостей, глобалізаційних рис прогностичного розвитку феномену.

Перспективу подальших наукових пошуків убагацьмо в поглибленні розроблення критеріїв порівняльного аналізу, розширення кола компаративних методів та джерел, що підтверджують унікальність цього національного феномену.

ЛІТЕРАТУРА

Батовська, О. М. (2017). *Сучасне академічне хорове мистецтво а саррелла: монографія*. Харків : Планета принт.

Герчанівська, П. Е. (2015). *Культурологія: Термінологічний словник*. Київ : Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв.

Гуральник, Н. П. (2007). *Українська фортепіанна школа XX століття в контексті розвитку музичної педагогіки: історико-методологічні та теоретико-технологічні аспекти: монографія*. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова.

Дедусенко, Ж. В. (2000). Школа і традиція у виконавському мистецтві. *Культура України. Мистецтвознавство* : Збірник наукових праць, 7, 158–166.

Кияновська, Любов. (2019). Музична антропологія і її перспективи в сучасній гуманітарній науці. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 1. URL: <https://journals.urau.ua/visnyknakkkim/article/view/166950>

Кундис, Р. Ю. (2019). *Діяльність Львівської баянної школи в контексті українського народно-інструментального мистецтва*. (Дис. канд. мистецтв.), Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. Суми. Лашенко А. П. (2007). *З історії Київської хорової школи*. Київ : Муз. Україна.

Фрайт, О. В. (2021). *Музично-вербальна еміненція у інтерпретаційному дискурсі мистецтвознавства*. (Дис. д-ра мистецтв.), Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Київ.

Regional conducting and choral schools in Ukraine: a comparative analysis

Anatoly Kyrylovych Martyniuk

Candidate of Art History,
Doctor of Pedagogical Sciences,
Associate Professor,
Professor at the Department
of Artistic Disciplines
and Teaching Methods
Hryhorii Skovoroda University
in Pereiaslav
ORCID: 0000-0003-2553-8598

The research is devoted to the comparative analysis of regional conducting and choral schools in Ukraine. The purpose of the article is to summarize the common and distinctive features of the artistic existence of regional conducting and choral schools of the 20th – beginning of 21st centuries. Priority methods of research were chosen: regional critical – to reveal the specifics of artistic processes in the regions of Ukraine; comparative art critical – to identify centripetal and centrifugal tendencies, common and distinctive features of performing traditions, artistic and mental features of regional conducting and choral schools; modeling – for a model prognostic forecast of the existence of regional conducting and choral schools of the 20th – beginning of 21st centuries. The peculiarities of the functioning of the Lviv, Odesa, Kyiv and Kharkiv conducting and choral schools as the most powerful presenters of choral art in the regions of Ukraine are highlighted. Contextual connections of regional conducting and choral schools of the first half of the 20th century with social trends of the national movement are noted. Emphasis is placed on the positive dynamics of the development of professional choral performance and amateur choral singing in the second half of the 20th – at the beginning of the 21st century. The latest trends of the national conducting and choral school in terms of its entry into the European socio-cultural space are traced. Distinctive features of regional conducting and choral schools in the transmission of communicative traditions are revealed. The distinctive features of choral thinking in the creative activity of regional conducting and choral schools are outlined. The main vectors of artists' activity were identified as signs of the schools' originality. Repertoire trends and stylistic constants of musical and performing activities of schools are traced as a reflection of regional artistic and mental features.

Keywords: regional conducting and choral school, comparative analysis, choral performance, performing musicology, conducting and choral education, choral thinking, interpretation of choral music, communicative traditions, artistic and mental peculiarities.